

Joan Obrador

Les II Jornades de Cinema i Filosofia del passat mes de març al Centre Cultural "SA NOSTRA" acabaren amb un film desconegut per al gran públic: *Le notti bianche*, (1958) de L. Visconti. Tot d'una em va sobtar un interrogant: si un film com aquest, ple de poesia i d'una sensibilitat fora del comú, ja no el recorda gairebé ningú, quantes obres mestres de la cinematografia deuen romandre dins l'oblit més absolut? Aquesta pel·lícula formaria part de l'obra menor viscontiniana, comparada amb les seves obres mestres, com ara: *Senso* (1959), *Rocco e i suoi fratelli* (1960), *Il gattopardo* (1963) o *Morte a Venezia* (1971). *Le notti bianche* constitueix una obra excepcional per moltes raons: tal vegada, la més assenyalada podria ser que es troba al darrere el geni de Dostoiewski, però això no ens ha de preocupar, perquè aquesta pel·lícula té vida pròpia.

Visconti va aconseguir una magnífica combinació entre el més pur Neorealisme i el conte del príncep blau. Per això, construí una nit inexistente amb un immens plàstic fosc a Cinecittà i va fer nevar allà on no ho fa mai. Aquesta gairebé impossible conjunció la podeu trobar en diferents moments del film, tant pel que es refereix a l'ambientació com al *tempo* de l'acció. La pensió, i els seus personatges, on viu l'infeliç enamorat, interpretat per Mastroianni, formen part de la Itàlia real que es va fer tan familiar al cinema dels anys cinquanta i seixanta. En aquell hostel bull la vida plena, més enllà de qualsevol rastre de tristot. Per contraposició, la llar de Marta, a qui dona vida Maria Schell, sembla irreal, fruit de la seva fantasia. L'espectador no entra dins la seva història, sinó a partir de la deformació dels seus records innocents. En aquest sentit, val a dir que Visconti dona tota una lliçó de com emprar el *flash back* cinematogràfic. Així, tots els fotogrames que configuren el personatge femení d'aquest film són tapissos irreals d'un passat incert: un pare desaparegut a causa de la guerra, una mare absent, una padrina cega que per assegurar-se del seu benestar

la ferma amb una agulla a les seves faldilles i una serventa que acaba fent la mateixa feina que l'àvia i la néta per sobreviure aïllades del món: arranjar tapissos fets malbé pel pas del temps i lloguen una habitació a qualque hoste. L'amor que trasbalsà el cor de Marta irromp en la seva motonia vi-

jovencelles quasi mai són complides, especialment si no ho fan amb autenticitat. Ell, en canvi, li diu tota la seva veritat: és pobre però té feina, i li ofereix un amor tangible, inclús es conforma amb la seva amistat i ser com un germà gran fins que compregui la falsedat dels sentiments que

Visconti durant el rodatge de *Le notti bianche*

tal amb dolces paraules, un caramell de novel·les i una sortida familiar a l'òpera; però desaparegué silenciosament amb una incerta promesa de retrobament.

Tal vegada, la fusió més inversemblant es produeix en els mateixos carrers on construeix la seva particular història d'amor el Mastroianni juvenil. La relació que estableix amb ell Marta és increïble, per moments sembla pura bogeria; però ell s'enamora i intenta donar cos al seu desig dins un món brut i pobre, el seu caminar dins l'amor està constantment vigilat pels miserables, les prostitutes i els gats. Marta i el seu enamorat són dos personatges tangencials: ella forma part d'un món irreal i pretén que el seu somni d'amor sense límit es compleixi; ell sorgeix d'una realitat dura que intenta fer més dolça amb el seu bon caràcter. Poden comunicar-se perquè tots dos estan enamorats, però no l'un de l'altre, aquest és el petit drama per al jove Mastroianni. Ell intentarà dur-la al seu terreny, obrir-li els ulls a l'autèntica realitat: les promeses d'amor que fan els homes a les

dominen les seves llàgrimes... I gairebé ho va aconseguir: el moment en què realitat i fantasia es troben més a prop és a la sala de ball, quan aquesta estranya parella d'enamorats ballen com qualsevol altra. Però, sobtadament, comença a nevar, preludi que un fet extraordinari està a punt de succeir. Els somnis, per una vegada, doblegaran la trivial monotonia. L'amor que sent Marta cap al seu amant platònic, interpretat per Jean Marais, no forma part d'aquell món miser, de carn i ossos, que no deixa cap racó per a les il·lusions. Ella exigeix el compliment de la promesa que un dia se li va donar d'amor. Sota la neu -en el punt exacte en què l'havia esperat durant més d'un any- apareixerà l'home que li havia donat la paraula. Silenciosament, es fonen en una abraçada profunda. A Mastroianni, en un segon pla, només li queda la trista queixa del enamorat incompès: "Gràcies pels cinc minuts de felicitat que m'has regalat". El més curiós de tot, en acabar la pel·lícula, és que un no sap si l'home que va enamorar Marta existeix o, només, un fruit més de la seva imaginació. ■